

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

De Iuramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Inquisitio extraiudicialis.

I V D E X.

CASVS I.

Titius fuit socius Caio in homicidio perpetrando: capitur Caius: fatetur: plectitur deestlo ante socio. Capitur Titius: torquetur: pertinaciter negat: dimittitur. Post triennium idem Titius ob furum captus est, & in carcerem coniectus. Iudex illum agnoscens, extra tormenta rogat; Nonne tu es ille, qui talem virum, tali tempore occidit? Fatetur, & propter utrumque condemnatur.

QVÆRITVR, An Iudex peccarit quarendo &c.

1 R Espondeo, Non peccasse: quia mansit suspicio & indicium pristinum ex depositione Caij. Nec obstat quod fuerit dimissus: quia illa dimissio non habet vim abolitionis vel declarationis innocentia; sed solum facta fuit defectu probationis. Vnde si veniant postea novi testes, vel ipse sponte fateatur, plecti potest. Hic autem sponte fallus est, poterat enim negare.

Iudices quando habent indicia, multa possunt interrogare dum examinant reos: modò id fiat absque tormentis, vel tormentorum minis. Idem vsu receptum est. Reo tamen videndum quid fateatur.

Si tamen hæc confessio rei extra iudicium facta est, non potuit ex ea condemnari, nisi eadem in iudicio repetatur: quod credibile est hic factum. Poterat reus in iudicio negare. Sibi imputet inconsultam confessionem. Cauendum est ne facillè tales iudicum praxes reprehendantur, nisi manifestè sint iniquæ.

CASVS II.

Informatio extorta.

Iudex secularis suadente Petro Canonico occultè capit informationes contra Ioannem Canonicum, adigendo subditos suos sub iuramento, ut coram se deponerent quod de eo nossent.

QVÆRITVR, Vtrum tam Iudex, quam suasor Canonicus, incurrerint excommunicatione Bullæ Cœnæ?

3 S pecie facti diligenter expensa: Respondeo, Etsi Iudex ille secularis malè fecerit capiendò occultè informationes contra Ioannem Canonicum, & adigendo sub iuramento subditos suos ut deponerent coram se quod nossent in causa iniuriarum Canonici contra Monialem: non tamen in excommunicationem Bullæ Cœnæ, vel aliam incidit. Ratio est, quia illi soli excommunicantur in Bulla Cœnæ quòd ad hunc articulum attinet, qui personas Ecclesiasticas ad tribunal secularis Iudicis pertrahunt, vel pertrahi faciunt, &c. Atqui capere occultè informationes contra personam Ecclesiasticam, non est illà pertrahere ad tribunal. Nulla enim adhuc facta citatio, &c. Vnde cum pœnæ non sint extendendæ ultra verborum proprietatem, non est dicendum Iudicem illum, aut Canonicum suasorem, incurrissè pœnâ excommunicationis Bullæ Cœnæ. Neque est aliud

Ius quo tale factum pœnâ excommunicationis plectatur.

Acedit quòd Iudex illam informationem videatur fecisse, non ut vsurparet sibi iudicium in Canonico, sed ut iuaret partes accusantis: quod non esset illicitum, nisi excessisset in modo, nimirum adigendo subditos deponere sub iuramento. Denique probabilis ignorantia excusat coram Deo à pœna excommunicationis, quia absit contumacia.

Probabilis ignorantia excusat ab excommunicatione.

CASVS III.

Consiliu.

Vtrum Aduocatus consultus à Iudice seu Magistratu de pœna reo irroganda, fiat irregularis, si mors reo deinde inferatur?

3 S I Aduocatus ille à Magistratu seu Iudice consultus de pœna reo irroganda, respondit solum in genere explicando quid Iura statuunt, non erit irregularis, etiamsi reus morte sit plexus à Iudice. Si verò respondit in particulari, Hunc mereri mortem, & multò magis si Iudicem instigauit ad hunc plectendum, erit irregularis, modò illa incitatio fuerit causa mortis, vel accelerationis eius. Siluester V. homicidium l. n. 12. citans Hostiensem & Panormitanum. Henrici. cap. 16. num. 4. & alij.

In hac irregularitate nõ potest dispensare Episcopus, etiamsi possit in casuali, quod est contra Couarruam in Cap. Alma. 2. p. §. 3. in fine. Estque communis sententia Recentiorum, ut docet Henriques cap. 19. Porro Societas ex Priuilegio Gregorij XIII. viuæ vocis oraculo potest dispensare in hac irregularitate, sed solum in foro interno. Vnde etsi hæc dispensatio faciat licitam Ordinum & beneficij receptionem, non tamen prodest in foro externo, si fortè lis moueatur ei, quocum ita est dispensatum. Quare ut sit securus in foro externo, debet obtinere dispensationem Romæ à summo Pontifice. Quòd si non timer aduersarium, sufficit ei dicta dispensatio.

4 Hac irregularitas non potest tolli ab Episcopo.

Potest tolli à Societate in foro interno.

DE IURAMENTO.

CASVS I.

Promissio iuramento confirmata.

Petrus promittit se daturum 100. Monasterio, idque iuramento confirmat. Monasterium recusat accipere.

QVÆRITVR Primò, An teneatur Petrus dare illa centum ratione iuramenti?

QVÆRITVR Secundò, Quid si Petrus simpliciter iuret se daturum 100. Monasterio, & Monasterium recuset: quid faciet Petrus?

3 V T hæc res clarè intelligatur: Notandum est, quòd dupliciter potest se quis iuramento obstringere: Primò, cum aliquid promittit alicui, & addit iuramentum quo iurat se promissum seruaturum. Secundò, cum absolute iurat se aliquid facturum, v.g. daturum 100. pauperibus. Nunc

Respondeo Primò, Cum sit priore modo, iuramentum non cadit immediate in executionem rei; sed in obseruationem promissionis. Vnde dicitur esse accessorium promissioni: nã stante promissione, obligat; eà autem cessante, non obligat. Vnde

Vnde si contingat promissionem non insinuari ei cui facta est, aut non acceptari, aut acceptatam legitime tolli seu elidit; cessat obligatio iuramenti. Solum enim iuramentum obligat ad seruandum promissum, supposito quod promissio legitime acceptetur. Neque hinc sequitur cum qui sic promissit & iurauit, teneri aperire suam promissionem: Non enim magis ad hoc tenetur, quam si non iurasset. Nec ideo tale iuramentum est illusorium aut frustraneum: nam seruit ad inducendam obligationem absolutam in euentum quo continget promissionem legitime acceptari.

6 Respondeo Secundò, Cum iuramentum fit secundo modo, tunc immediate cadit iuramentum in executionem rei: vnde non est opus vlla acceptance; sed tenetur homo ex se rem exequi, ne Deum faciat testem falsi. Itaque tenetur insinuare imò & offerre rem quam iurauit se daturum. Si tamen alter recuset eam accipere, cessat obligatio; quia illi iuramento inerat hæc tacita conditio, si alter, in cuius fauorem res est cessura, velit. Itaq; cum hoc modo factum est iuramentum, non est accessorium promissioni, sed stat per se.

Priuelegiati potestas circa votum iuramento confirmatum.

CASVS II.

An Priuelegiatus qui potest tollere votum simplex, possit etiam tollere iuramentum supra id votum cadens? Item, An qui potest tollere votum, possit etiam tollere iuramentum cadens circa eadem materiam?

7 Respondeo Primò; Quando iuramentum superuenit promissioni, is qui potest tollere vinculum promissionis, potest etiam tollere vinculum iuramenti quod promissioni est accessorium. Vnde quando votum hoc modo est iuramento confirmatum, Priuelegiatus qui potest in voto simplici dispensare, potest etiam in tali iuramento, quia id per se euancescit sublato vinculo voti.

8 Respondeo Secundò, Quando iuramentum non est accessorium, sed stat per se, tunc Priuelegiatus qui potest dispensare in voto, non potest dispensare in iuramento circa eandem materiam, sed opus est ad hoc peculiari priuelegio, quod se extendat immediate ad tollendum vinculum iuramenti; vt ostensum est lib. 2. de Iustit. & Iure cap. 42. n. 60.

Iuramenti promissorij & absoluti inuestigatio.

CASVS III.

Vnde sciemus, vtro modo, scilicet, An promissoriè, an absolute iuramentum factum sit?

9 Respondeo, Id colligendum est ex verbis: vt si expressè promissit vel vouit, & iurat se promissionem seruaturum. Secundò, ex intentione ipsius iurantis: vt cum quis iurat se dimidiam partem honorum suorum daturum pauperibus. Et quidem, si mentem dirigat ad Deum, & iuret Deo, est votum iuratum; & videtur non esse accessorium voto, sed per se consistere. Si nihil de Deo cogitet, sed solù velit se in illo bono proposito per iuramentum firmare, videtur esse solum iuramentum, quod propter honorem Dei est seruandum; etiam si pauperibus nullum ius per illud sit acquisitum.

CASVS IV.

Abolutio iuramento.

Caia filia & heres Titij ob acceptam ab eo non magnam pecunie summam, sese cum marito iuramento obligat ad inhabilitatem testandi. Moritur Titius: & iuramenti obseruatio cedit in damnum nepotum Titij, in quorum tamen commodum ab illo exactum est.

QVÆRITVR Primò, An Titius censendus sit illud iuramentum accepisse?

QVÆRITVR Secundò, An coniuges modo ad iuramenti obseruationem teneantur, non petita absolute?

QVÆRITVR Tertio, An sufficiat simplex absolutio in foro externo vt possit de bonis disponere?

QVÆRITVR Quarto, An opus fuerit citatione vt coniuges absoluerentur?

QVÆRITVR Quintò, An obligatio iuramenti fuerit personalis?

AD Primum: Respondeo, Si constaret hoc iuramentum non fuisse acceptatum à Titio, cui illa promissio facta fuit, nullo modo esset obligatorium; nec egeret dispensatione. Quia iuramentum promissorium factum alicui, nõ obligat, ipso non acceptante; sicut nec promissio (cui iuramentum est accessorium) si non acceptetur, non obligat.

Verum non video quomodo dicatur id constare, cum Titius tale iuramentum exegerit à suo genero & Caia filia, & noluerit pecuniam numerare quam ipsi petebant, nisi tali modo promitterent: videtur enim satis accepisse, quando promissionis iurata schedulâ acceptâ, pecuniam numerauit. Itaque posito quod fuerit sufficienter acceptata illo signo externo, verè in conscientia obligauit istos coniuges: quia non fuit de re illicitâ ex parte ipsorum promittentium. Potest tamen Titius cui facta est, condonare & remittere omnem illam promissionem etsi iurata; & tunc nulla opus est dispensatione Pontificiâ.

Quod si Titius non remiserit, & iam obierit, cum hæc promissio nõ videatur ipsi facta in ipsius fauorem & commodum, sed in commodum nepotum (ideo enim talem promissionem exegit ne gener bona grauaret, vel alienaret in damnum prolium nepotum Titij) videtur eius obligatio per se cessare, si obseruatio illius promissionis cederet in damnum prolium: quia quod in illarum commodum inuentum est, non debet cum earum damno seruari. Idem dicendum quando alia graua incommoda ex obseruatione sequerentur. Hæc enim censeri debet fuisse mens exigentis, utpote hominis Christiani & prudentis; & etiam ipsorum coniugum promittentium. Nunquam enim promissio alicui facta etiam iurata, quam obseruari, vel non obseruari non magnoperè interest eius cui facta est, ita durè interpretanda est, vt etiam cum grauissimis incommodis, & in quouis euentu obseruanda sit; aut quod mens promittentis vel exigentis fuerit vt in omni euentu subsisteret obligatio. Promissiones enim habent multas tacitas conditiones, vel Iure, vel hominum consuetudine, vel prudentum interpretatione.

Censendus est Titius accepisse iuramentum.

Mortuo Titio videtur cessare obligatio.

His

CASVS V.

An Ciues bello iniusto subiugati possint suis illis subiugatoribus prestare iuramentum fidelitatis?

Iuramentum fidelitatis.

Respondeo, Tales ciues posse istis iniustis inuasoribus prestare generale iuramentum fidelitatis, modo nihil illicitum isti iuramento expressè admisceatur, & ipsi in mente sua intelligant se solum iurare fidelitatem in licitis, & honestis. Principem tamen suum legitimum & naturalem abiurare non possunt: id enim est illum non agnoscere, & non habere pro suo Principe in sua Prouinciâ, quæ illi per iniuriam erepta est; cum tamen reuera sit & permaneat eius Prouinciæ dominus: quod est grauis iniuria in dominum suum & Principem. Itaque talis abiuratio est periurium cadens in materiam falsam, & in iniuriam tertij.

18 Sub qua cautela iudicatur.

L V X V R I A.

CASVS VNICVS.

Titius Magno amore prosequitur filiam ut cum illâ contrahat?

Delectatio morosa.

Quæritur, Virum peccet fouendo affectus circa actus Matrimonij cum filiâ contrahendi?

Accipi scriptum tuum, Reuerendè Domine, benè longum de delectatione morosa, & legi totum, etsi occupatissimus. Video totam controuersiam ferè reuocari ad hanc quæstionem: Vtrum licitum sit delectari de ipsâ passione delectationis ortâ ex imaginatione actus matrimonij futuri vel præteriti: ita enim proponit D. T. quod Doctores proponere solent his verbis: Vtrum licita sit delectatio ex cogitatione copule matrimonij futuri, vel præteriti. Ad quod

1

Respondeo, Certum esse non esse licitam talè delectationem. Etsi enim possis gaudere (saltem absque peccato mortali) quòd sis habiturus illam voluptatem in matrimonio, vel quòd habueris eam; tamen non licet gaudere quòd nunc, cum non es coniugatus, in te sit illa passio delectationis, quæ ex imaginatione concubitus nascitur. Hoc enim est consentire in delectationem morosam, eamque amare. Etsi enim concubitus, ex cuius imaginatione nascitur illa passio, non sit præsens, ipsa tamen passio seu delectatio est præsens, & ita afficit ac si ipse actus præsens esset. Imò nunquam nascitur talis delectatio in appetitu inferiori, nisi concubitus vel actus exterior apprehendatur vt præsens. Delectatio enim appetitus inferioris est boni apprehensæ vt præsentis tantum, non vt præteriti, vel futuri. Imaginatio enim, quæ sequitur hic appetitus, non apprehendit rationem præteriti & futuri, sed præsentis tantum, vt etiam in brutis patet. Itaque in sponso de futuro non nascitur illa passio delectationis in appetitu inferiori (quæ in corpore sit commotio sanguinis & spirituum, & sentitur rebellio membrorum) nisi apprehendat concubitum vel contactum vt præsentem; id est, nisi vi imaginis, istos actus hinc & nunc exerceat. Idem dicendum de vidua, dum reuoluit animo voluptates præteritas. Vnde impertinens est quòd isti actus fuerint vel erunt liciti: quia hoc tempore & in hoc statu cum apprehendun-

Illicita est delectatio orta ex imaginatione copule futuri vel præteriti.

Delectatio appetitus inferioris, est tantum boni apprehensæ vt præsentis.

12 His accedit, Quòd etsi tale iuramentum per se non cessaret positum circumstantijs iam commemoratis; tamen facillimè per dispensationem Ecclesiæ tolli potest omnis eius obligatio: tum, quia nõ magnoperè interest eius, cui facta est talis promissio, eam seruari: tum maximè, quia per iniuriam extorta videtur. Nimis enim grauis & onerosa erat talis obligatio; nequillo modo cum tantilla summa pecuniæ comparanda: quod euidentissimè est, si vel data fuit mutuo, vel si Titius non habebat alios hæredes, quàm Caiam filiam; & omnia Titij bona erant ab intestato ad Caiam eiusque liberos deuoluenda. Quòd si alios hæredes habebat, adhuc non potuit tam grauis obligatio iure imponi; casus enim necessitatis erat excipiendus.

13 Gmitto quòd plurimi Doctores docent, promissionem, qua quis se priuat facultate testandi, irritam esse, etiamsi iuramento confirmata sit. Quidquid enim sit de veritate huius sententiæ, certum tamè puto posse obligationem talis iuramenti facillè tolli per Ecclesiam.

Adde, quòd quando quis est enormiter læsus aliquo contractu etiam iurato, ex ignorantia vel simplicitate, eò quòd non aduerteret incommoda secutura, posse resilire postea; quia non censetur illum euentum voluisse comprehendere. Neque videtur dubium quin posset petere absolutionem iuramenti, vt agat ad rescissionem, facta restitutione eius quòd accepit. Quod receptissimi Iuris est, & maximè locum habet in oneribus quæ quis pro aliqua summa pecuniæ, vel alia re, in se suscipit, quando onus incomparabiliter maius euaderet, si in omni euentu deberet sustineri, quàm res accepta possit æstimari: iuxta quem modum, in hoc casu sufficit, vt alij Titij hæredibus, si qui sint, fiat restitutio ex summa accepta cuique pro rata portione. Ex his apparet Caiam cum marito multis nominibus esse solutam ista obligatione quæ per promissionem iuratum Titio factam preteritur inducta.

14 Ad Secundum: Patet responsio ex dictis: Probabile enim est etiam absque absolutione licitum esse contrahere tali iuramento, quando eius observatio in graue damnum prolium, vel Reipublicæ, vel ipsorum promittentium cederet. Tutius tamen est petere dispensationem, sicut hic factum est.

15 Ad Tertium: Simplex absolutio facta in foro externo sufficit tum ad agendum, tum ad omnes alios Iuris effectus consequendos. Posita enim absolutio restituitur pristina libertati circa sua bona; vnde potest de illis disponere, & illa grauare sicut ante iuramentum poterat.

16 Ad Quartum: Nulla opus fuit citatione, vt coniuges absoluere. Quando enim interuenit iniuria, non opus est citare partem cui factum iuramentum: neque etiam alij hæredes citandi, quia illis non est facta vlla promissio, sed soli Titio.

17 Ad Quintum: Planum est obligationem iuramenti esse personalem, ac proinde non transire ad hæredem. Itaque hæres nulla iuramenti religione tenetur. Obligatio tamen pacti potest ad hæredem transire; nimirum quando quis intendit suum hæredem obstringere. Hic verò solum fuit pactum personale, non respiciens hæredes. Itaque nec pacti obligatio, etsi valida fuisset, transire ad hæredes in nostro casu potest.

Ecclesia potest dispensare in iuramento promissorio.

Promissio priuatiua facultatis testandi irrita censetur.

Contractus iuratus ex errore iniustus, rescindi potest.

14

15 Sufficit absolutio simplex.

16 Non opus fuit citatione.

17 In casu est pactum personale.